

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра глобальної економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІ неперервної освіти і туризму
М.М. Кулаєць

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри глобальної економіки
Завідувач кафедри: Вдовенко Н. М.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ АГРАРНА
ПОЛІТИКА**

Галузь знань: 28 «Публічне управління та адміністрування»

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітньо-професійна програма: «Публічне управління та адміністрування»

Освітній ступінь: магістр

Розробники: д.е.н., професор, професор кафедри глобальної економіки
Діброва Анатолій Дмитрович

КИЇВ – 2020

1. Опис навчальної дисципліни

Аграрна політика

Галузь, спеціальність, ОПП, освітній ступінь	
Галузь знань	28 «Публічне управління та адміністрування»
Спеціальність	281 «Публічне управління та адміністрування»
Освітньо-професійна програма	«Публічне управління та адміністрування»
Освітній ступінь	Магістр
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	Вибіркова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проект (робота)	–
Форма контролю	Екзамен
Показники навчальної дисципліни для заочної форм навчання	
	заочна форма навчання
Рік підготовки	2
Семестр	3
Лекційні заняття	8 год.
Практичні заняття	6 год.
Самостійна робота	106 год.
Індивідуальні завдання	-
Кількість тижневих аудиторних годин	4 год.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

«Аграрна політика» як навчальна дисципліна дає можливість опанувати методичні та методологічні основи розробки та реалізації комплексу заходів щодо підтримки та забезпечення розвитку сільського господарства в системі міжгалузевих зв'язків у національній економіці, а також оцінити з позиції теорії практичні дії державних структур щодо регулювання агропромислового виробництва країни.

Вивчення навчальної дисципліни «Аграрна політика» сприятиме підвищенню рівня загальноекономічної підготовки фахівців, формуванню у них навичок науково-аналітичного опрацювання проблем аграрного сектору з позиції загальнодержавних інтересів та інтересів сільськогосподарських виробників, дає можливість опанувати теоретичні підходи до розробки та реалізації комплексу заходів щодо регулювання і підтримки аграрного сектору, з іншого – дає підстави осмислити і оцінити практичні дії державних структур на конкретному історичному етапі життя країни.

Формування ринкового середовища в аграрному секторі вимагає підготовки фахівців з широким економічним світоглядом, які могли б оперативнo вирішувати основні проблеми агропромислового виробництва на засадах ринкових відносин. Разом з тим у перехідній економіці України зростає роль державного регулювання сільськогосподарського виробництва та агробізнесу загалом, що проявляється в аграрній політиці держави. Саме тому для підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі агропромислового комплексу необхідно надати їм повне розуміння аграрної політики, сформувавши сучасні та глибокі знання щодо теоретичних підходів до її формування та практичних аспектів здійснення.

Мета дисципліни: оволодіння теоретичними та методологічними основами формування та реалізації аграрної політики держави, вміннями оцінювати її ефективність та обґрунтовувати вибір тих чи інших заходів державного регулювання.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- оволодіти базовими знаннями щодо економічної сутності, характеру і головних компонентів аграрної політики;
- аналізувати ефективність діяльності органів та інститутів аграрної політики, використовуючи різні ринково-політичні інструменти;
- оцінювати окремі заходи фінансово-кредитної, податкової, цінової політики в аграрному секторі, а також аграрно-соціальної та аграрно-екологічної політиці держави;
- розуміти особливості формування аграрної політики у країнах із різним рівнем соціально-економічного розвитку, характеризувати аграрну політику окремих країн та блоків.

Програмні результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни слухач повинен

знати:

- економічну сутність, характер і головні компоненти аграрної політики та умови її реалізації;
- механізми формування національних та світових агропродовольчих ринків, вплив аграрної політики на міжнародну торгівлю та продовольчу безпеку країни;
- інструменти регулювання ринків агропродовольчої продукції та економічні наслідки їх застосування;
- основні підходи до оцінювання рівня державної підтримки аграрного сектору;
- засади аграрно-екологічної, аграрно-соціальної політики, їх сучасні аспекти і проблеми реалізації;
- основні етапи розвитку аграрної політики в Україні та основні напрями сучасної аграрної політики держави;
- сучасний стан процесу реформування економічних відносин в АПК України, характерні риси бюджетної, податкової, фінансово-кредитної та цінової політики;
- особливості формування окремих агропродовольчих ринків в Україні
- позиції попиту і пропозиції, інструменти державного регулювання внутрішнього ринку та зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією;
- особливості формування аграрної політики у країнах з різним рівнем економічного розвитку, основні складові аграрної політики окремих зарубіжних країн.

вміти:

- формувати мету та систему цілей аграрної політики держави;
- аналізувати наслідки використання окремих інструментів регулювання внутрішнього агропродовольчого ринку та зовнішньої торгівлі з точки зору їх впливу на виробників, споживачів та державний бюджет;
- визначати рівень захисту аграрного сектору із використанням загальноприйнятої світовою спільнотою методології;
- оцінювати міжнародну конкурентоспроможність вітчизняного сільськогосподарського виробництва;
- визначати основні показники продовольчої безпеки держави та фактори, що на неї впливають;
- аналізувати ефективність окремих заходів бюджетної, податкової, фінансово-кредитної та ринкової політики держави;
- обґрунтовувати пріоритети державної структурної, соціальної та екологічної політики.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК): здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність приймати обґрунтовані рішення;

спеціальні (фахові) компетентності (СК): здатність організовувати діяльність органів публічного управління та організацій різних форм власності; здатність самостійно готувати нормативно-правові акти, аналітичні довідки, пропозиції, доповіді; здатність розробляти стратегічні документи розвитку систем на загальнодержавному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях; здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення дисципліни базується на теоретичних знаннях та практичних навичках попередньо вивчених дисциплін за обраною спеціальністю: «Публічна політика та євроінтеграційні процеси», «Публічне управління», «Публічне адміністрування», «Право в публічному управлінні», «Технології стратегування у публічному управлінні», «Державне регулювання АПК», «Державне управління природокористуванням».

Згідно з навчальним планом для слухачів заочної форми навчання на вивчення дисципліни «Аграрна політика» відводиться 120 год., у т.ч. на лекції – 8 год.; практичні заняття – 6 год.; самостійну роботу – 106 год.

2. Структура навчальної дисципліни «Аграрна політика»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні засади формування аграрної політики				
<i>Тема 1.</i> Теоретичні основи аграрної політики	13	1	-	12
<i>Тема 2.</i> Методологічні засади формування та оцінки аграрної політики	13	1	-	12
<i>Тема 3.</i> Інструменти регулювання агропродовольчого ринку	15	1	2	12
<i>Тема 4.</i> Основні підходи до оцінки рівня державної підтримки аграрного сектору економіки	17	1	2	14
Разом за змістовим модулем 1	58	4	4	50
Змістовий модуль 2. Особливості формування та основні напрями розвитку аграрної політики України, окремих іноземних країн та їх блоків				
<i>Тема 5.</i> Аграрна політика окремих іноземних країн та їх блоків (США-ЄС)	15	1	-	14
<i>Тема 6.</i> Аналіз розвитку аграрної політики України	13	1	-	12
<i>Тема 7.</i> Макроекономічні чинники розвитку аграрної політики України	17	1	2	14
<i>Тема 8.</i> Сучасні виклики суспільства та аграрна політика	17	1	-	16
Разом за змістовим модулем 2	62	4	2	56
Усього годин	120	8	6	106

3. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Економічні наслідки застосування окремих інструментів регулювання вітчизняного аграрного сектору	2
2	Еволюція державної підтримки аграрного сектору та основні напрями сучасної аграрної політики України	2
3	Регулювання основних аграрних ринків в Україні в умовах глобалізації економіки. Розробка сценаріїв розвитку аграрних ринків на основі моделі AGMEMOD	2

4. Анотований зміст курсу лекцій з дисципліни «Аграрна політика»

Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні засади формування аграрної політики

Лекція 1. Теоретичні основи аграрної політики

Взаємозв'язок між аграрною, загальною політикою та політикою суміжних галузей. Особливості сільськогосподарського виробництва, що зумовлюють необхідність державного регулювання галузі. Понятійно-категоріальний апарат та специфіка аграрної політики. Суть та принципи аграрної політики. Елементи аграрної політики держави. Модель процесу формування аграрної політики. Групи інтересів в аграрній політиці. Система цілей аграрної політики держави, що включає основні політико-економічні цілі для розвинених країн та цілі аграрної політики для більшості країн. Історичні аспекти виникнення макроекономічного регулювання. Зона конфлікту економічних інтересів та суспільних потреб в політичному контексті.

Лекція 2. Методологічні засади формування та оцінки аграрної політики

Наслідки державного втручання в сільськогосподарське виробництво та завдання аналізу аграрної політики держави. Критерії ефективності державного регулювання аграрного сектору економіки. Методологічні підходи щодо оцінки ефективності державної підтримки сільського господарства. Теоретичні основи аналізу рівня добробуту суспільства. Концепція витрат та концепція корисності в прикладній економічній науці про добробут суспільства. Основні концепції прикладної економічної науки про добробут (welfare economics): концепція надлишку виробника (producer surplus), концепція надлишку споживача (consumer surplus) та концепція ринкової рівноваги. Застосування аналізу добробуту суспільства при дослідженні ефективності використання інструментів аграрної політики держави. Цілі та пріоритети аграрної політики

Лекція 3. Інструменти регулювання агропродовольчого ринку
Інститути та інструменти аграрної політики. Роль інститутів у розвитку та регулюванні аграрного сектору. Класифікація інструментів регулювання аграрного виробництва. Інструменти регулювання попиту. Інструменти регулювання пропозиції. Інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Інструменти організаційного, інфраструктурного та інформаційного характеру.

Лекція 4. Основні підходи до оцінки рівня державної підтримки аграрного сектору економіки

Основні підходи до оцінки рівня державної підтримки аграрного сектору: номінальний та реальний рівень захисту внутрішнього продовольчого ринку, показники державної підтримки виробників та споживачів сільськогосподарської продукції за методологією Організації економічного

співробітництва та розвитку (ОЕСР), визначення рівня підтримки аграрного сектору відповідно до методології СОР (сукупний вимір підтримки). Загальні підходи до регулювання агропродовольчої торгівлі в рамках Світової організації торгівлі (СОТ). Вимоги щодо доступу до внутрішнього агропродовольчого ринку. Правила застосування експортних субсидій у рамках СОТ. Регулювання внутрішньої підтримки сільськогосподарського виробництва.

Змістовий модуль 2. Особливості формування та основні напрями розвитку аграрної політики України, окремих іноземних країн та їх блоків

Лекція 5. Аграрна політика окремих іноземних країн та їх блоків (США-ЄС)

Історія виникнення та основні етапи реформування Спільної аграрної політики (САП) Європейського Союзу. Основні інструменти ринкової політики та підтримки цін сільськогосподарської продукції у ЄС. Політика щодо розвитку сільських територій. Аграрна політика в умовах розширення ЄС. Сучасна аграрна політика США та її вплив на світовий аграрний ринок. Основні інструменти підтримки цін сільськогосподарської продукції та доходів виробників у США. Еволюція аграрної політики країн ЦСЄ. Загальні тенденції розвитку аграрної політики країн – експортерів агропродовольчої продукції. Відмінності між заходами підтримки сільськогосподарських виробників в США та ЄС.

Лекція 6. Аналіз розвитку аграрної політики України

Реформування економічних відносин у аграрному секторі на початкових етапах ринкової трансформації економіки України. Основні засади державної аграрної політики у пореформений період. Приватизація та розвиток земельних відносин. Соціально-економічні очікування від земельної реформи. Організаційно-економічні засади та напрями земельної реформи в Україні. Організаційно-правові форми господарювання в Україні. Механізми регулювання аграрних ринків в Україні. Нормативно-правова база сучасної аграрної політики України. Мета та пріоритети сучасної аграрної політики України. Основні чинники, що визначають результативність аграрної політики.

Лекція 7. Макроекономічні чинники розвитку аграрної політики України

Макроекономічні та інституційні чинники аграрної реформи. Структура сільськогосподарського виробництва в Україні та структурна політика держави. Бюджетні-податкові та кредитно-фінансові чинники. Тенденції розвитку сільських територій та соціальна політика держави у сільській місцевості. Порівняльні переваги українського аграрного сектору на світовому агропродовольчому ринку, міжнародна конкурентоспроможність окремих агропродовольчих товарів. Економічна сутність, мета та принципи фінансового забезпечення аграрного сектору економіки України. Форми та джерела фінансового забезпечення суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки України. Покриття потреби у фінансових ресурсах аграрного сектору економіки України. Вертикальна структура органів управління розвитком

сільського, лісового і рибного господарства України. Законодавче забезпечення розвитку аграрного сектору економіки України. Напрями реформування інституційно-правового забезпечення аграрної політики. Аналіз діючого механізму податкового регулювання в аграрному секторі економіки України

Лекція 8. Сучасні виклики суспільства та аграрна політика

Сучасні виклики суспільства та Аграрна політика. Урбанізація міграція і обмеженість земельних ресурсів. Суть та особливості урбаністичних процесів. Фактори впливу на розвиток аграрної політики. Трансформація землекористування в умовах урбанізації. Особливості урбанізації в Україні

Концепції підтримки сільських територій у аграрній політиці. Суть та особливості кліматичних змін. Кліматичні зміни та економічна ефективність сільськогосподарського виробництва. Адаптаційні заходи в Україні

Механізми адаптації до змін клімату в аграрній політиці: досвід ЄС. Виробництво енергії з біомаси. Суть та особливості розвитку виробництва енергії з біомаси. Забезпечення оптимізації використання ресурсів

Біогазова установка як основа агрокластера. Сучасні тенденції та перспективи використання біомаси для виробництва енергії. Довкілля – земля, повітря, вода, шум. Суть та особливості потенційних викликів розвитку сільського господарства. Суть та нормативні норми добробуту тварин. Якість та безпека продуктів харчування

5. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Перелік питань контролю знань студентів

1. Взаємозв'язок між аграрною, загальною політикою та політикою суміжних галузей
2. Визначення та специфіка аграрної політики
3. Історичні аспекти виникнення макроекономічного регулювання
4. Зона конфлікту економічних інтересів та суспільних потреб в політичному контексті
5. Методологічні основи формування та аналізу аграрної політики
6. Цілі та пріоритети аграрної політики
7. Застосування аналізу рівня добробуту суспільства
8. Інститути та інструменти аграрної політики
9. Роль інститутів у розвитку та регулюванні аграрного сектору
10. Інструменти регулювання пропозиції
11. Аналіз Розвитку Аграрної Політики України
12. Вступ до СОТ та можливості і вимоги в рамках інтеграції з ЄС (ГВ ЗВТ)
13. Сучасний стан аграрного бізнесу України
14. Землеволодіння та землекористування
15. Кон'юнктура ринку матеріально-технічних ресурсів для сільськогосподарського виробництва
16. Соціально-економічні очікування від земельної реформи в Україні

17. Сутність податків та їх вплив на суспільний добробут
18. Податкове регулювання аграрного сектору економіки
19. Методичні підходи до оцінки ефективності податкового регулювання
20. Організаційно-економічні засади та напрями забезпечення ефективного землекористування
21. Зарубіжний досвід функціонування ринку землі та його розвиток в Україні
22. Економічна сутність, мета та принципи фінансового забезпечення аграрного сектору економіки України
23. Форми та джерела фінансового забезпечення суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки України
24. Покриття потреби у фінансових ресурсах аграрного сектору економіки України
25. Цілі, завдання і структура аграрного сектору економіки
26. Вертикальна структура органів управління розвитком сільського, лісового і рибного господарства України
27. Законодавче забезпечення розвитку аграрного сектору економіки України
28. Напрями реформування інституційно-правового забезпечення аграрної політики
29. Аналіз діючого механізму податкового регулювання в аграрному секторі економіки України
30. Аграрна Політика Країн Світу
31. Сучасні тенденції світового продовольчого ринку в контексті очікуваних змін
32. Історія Виникнення та Основні Етапи Реформування Спільної Аграрної Політики (САП) Європейського Союзу
33. Аграрна політика США та Канади
34. Аграрна Політика країн Латинської Америки
35. Аграрна Політика Китаю
36. Аграрна Політика Австралії та Нової Зеландії
37. Аграрна Політика країн митного союзу
38. Сучасні виклики суспільства та Аграрна політика
39. Урбанізація міграція і обмеженість земельних ресурсів
40. Суть та особливості урбаністичних процесів
41. Фактори впливу на розвиток аграрної політики
42. Трансформація землекористування в умовах урбанізації
43. Особливості урбанізації в Україні
44. Концепції підтримки сільських територій у аграрній політиці
45. Суть та особливості кліматичних змін
46. Фактори впливу на розвиток аграрної політики
47. Кліматичні зміни та економічна ефективність сільськогосподарського виробництва в умовах
48. Адаптаційні заходи в Україні
49. Механізми адаптації до змін клімату в аграрній політиці: досвід ЄС

50. Виробництво енергії з біомаси
51. Суть та особливості розвитку виробництва енергії з біомаси
52. Забезпечення оптимізації використання ресурсів
53. Біогазова установка як основа агрокластера
54. Сучасні тенденції та перспективи використання біомаси для виробництва енергії.
55. Довкілля – земля, повітря, вода, шум
56. Суть та особливості потенційних викликів розвитку сільського господарства.
57. Суть та нормативні норми добробуту тварин
58. Якість та безпека продуктів харчування

6. Контрольні питання, комплекси тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ

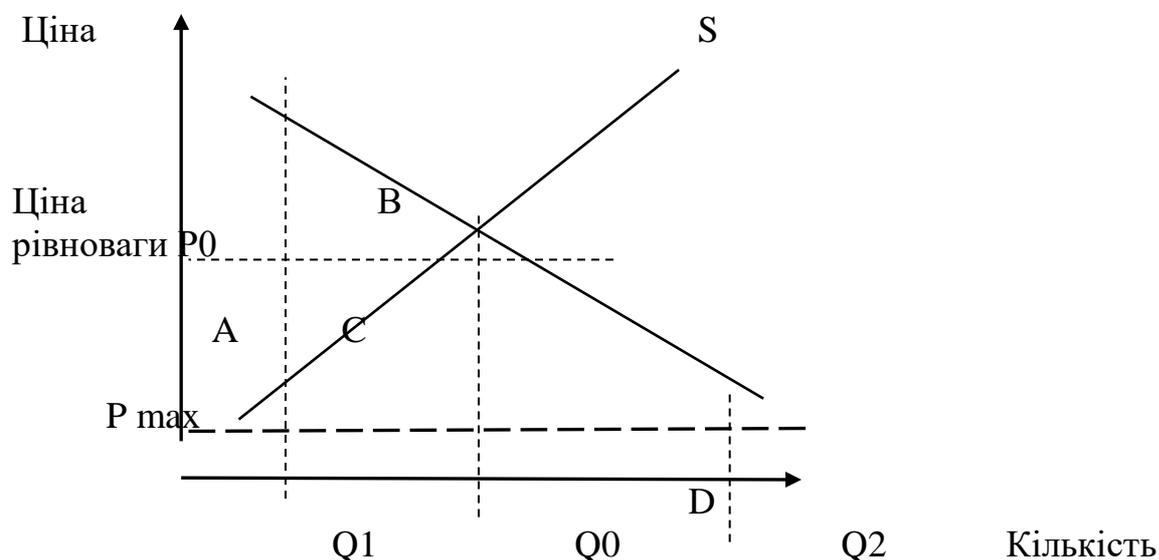
I. Теоретичні питання (кількість балів за кожне розкрите теоретичне питання – 5 балів)

1. Інструменти регулювання пропозиції
1. Податкове регулювання аграрного сектору економіки

II. Тестові завдання (кількість балів за кожний тест – 2 бали)

1. Розставити назви площ у відповідності до графіка:

1	Економічні втрати виробника від падіння ціни.
2	Економічні втрати виробника як недоzarоблений прибуток.
3	Втрати споживача від фізичного недоспоживання продукції.
4	Безповоротні втрати в суспільстві.

2. Прямі цінові субсидії виробникам – це:

1	доплата до ринкової ціни із державного бюджету, яку отримують виробники;
2	доплата виробникам продукції, що виплачується державою у випадку, якщо ринкова ціна менша за мінімально гарантовану;
3	фіксована сума, що виплачується виробникам продукції у випадку, якщо ринкова ціна менша за мінімально гарантовану;
4	різниця між мінімально гарантованою ціною продукції та її ринковою ціною, що виплачується сільськогосподарським виробникам із державного бюджету;
5	мінімальна ціна на продукцію, яку держава гарантує усім виробникам.

3. Які з наведених заходів аграрної політики не мають впливу на рентабельність сільськогосподарського виробництва?

1	державні закупівлі сільськогосподарської продукції;
2	субсидії на придбання мінеральних добрив;
3	прямі платежі в доход фермерів;
4	квотування виробництва;
5	податки на вироблену продукцію.

4. До сприятливих зовнішньоекономічних чинників аграрної реформи в Україні належать:

1	структура експорту продукції сільського господарства і харчової промисловості;
2	законодавче регулювання імпорту та експорту агропродовольчої продукції;
3	якість вітчизняної продукції;
4	іноземні інвестиції у харчову промисловість;

5. Основними групами інтересів при формуванні аграрної політики країни є:

1	політики, які формують аграрну політику країни та бюрократія,
2	політики, які формують аграрну політику країни; державні службовці, що управляють галуззю; групи суспільства, які формують аграрне лоббі;
3	політики, які формують аграрну політику країни та групи суспільства, які формують аграрне лоббі,
4	політики; державні службовці, що працюють у податковій інспекції; групи інтересів з I та III сфери АПК;
5	тільки політики.

6. Який з наведених інструментів підтримки сільськогосподарських виробників не має впливу на ціну продукції на внутрішньому ринку:

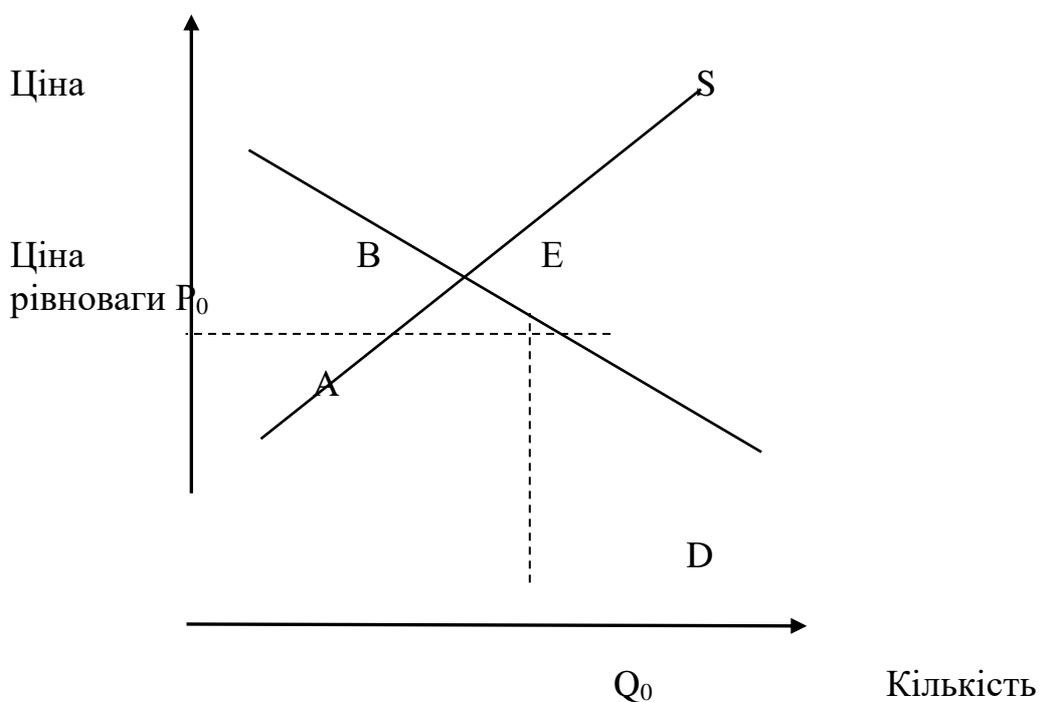
1	обмеження на використання сільськогосподарських земель;
2	виробнича квота;
3	державні закупівлі сільськогосподарської продукції;
4	прямі цінові субсидії виробникам;
5	податки на вироблену продукцію.

7. Надлишок виробника визначається як:

1	площа вище кривої пропозиції;
2	площа нижче кривої пропозиції;
3	площа нижче кривої пропозиції і вище лінії ринкової ціни;
4	площа вище кривої пропозиції і нижче лінії ринкової ціни;
5	площа між кривими попиту та пропозиції.

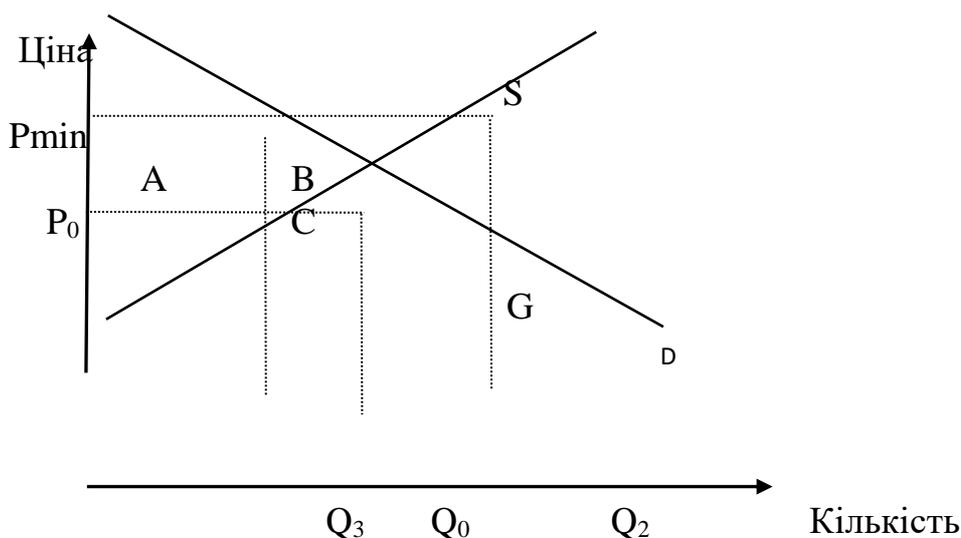
8. Розставити назви графічних фігур у відповідності до графіка:

1	Ринкова рівновага;
2	Надлишок споживача;
3	Надлишок виробника;
4	Крива пропозиції;
5	Крива попиту.

9. Розставити назви площ у відповідності до графіка:

1	Економічні втрати споживача від підняття ціни
2	Втрати споживача від неможливості в споживанні викликане зростанням цін
3	Втрати виробників як недозароблений прибуток
4	Безповоротні втрати в суспільстві
5	Витрати на виробництво продукції, що не компенсувалися в разі її не реалізації.

10. Для більшості країн основними цілями аграрної політики є :

1	підтримка високого рівня цін на сільськогосподарську продукцію з метою захисту вітчизняних товаровиробників та підвищення їх доходів;
2	забезпечення продовольчої безпеки
3	стимулювання аграрного виробництва через державні експортні субсидії;
4	зростання обсягів валового виробництва сільськогосподарської продукції;
5	організація культурно-масової роботи на селі.

7. Методи навчання

При вивченні дисципліни використовуються методи інтерактивного навчання (розбір конкретних ситуацій методом case – study, рольові та ділові ігри, робота у малих групах, тренувальні завдання, практичні вправи, тести та т.п.). Для досягнення поставленої мети вивчення дисципліни також використовуються наступні методи: історичний – при узагальненні поглядів представників різних наукових шкіл; абстрактно-логічний – при постановці мети і завдань дослідження, розробці наукової гіпотези курсової роботи; монографічний – при вивченні літературних джерел, законодавчих чи інших

нормативно-правових актів; структурно-функціональний – для аналізу змін, що відбуваються в управлінні сільським господарством країни при здійсненні аграрної реформи; логіко-семантичний – при уточненні й систематизації структурних елементів механізму стратегічного управління сільським господарством із врахуванням об’єктивних закономірностей та специфічних особливостей розвитку галузі; економіко-статистичний – для аналізу основних техніко-економічних показників сучасного стану сільськогосподарського виробництва в Україні; економічного моделювання – економетрична динамічна модель часткової ринкової рівноваги – AGMEMOD.

8. Форми контролю

Усний контроль у вигляді індивідуального та фронтального опитування. Письмовий контроль у вигляді модульних контрольних робіт, самостійних письмових робіт, поточного тестування.

9. Розподіл балів, які отримують слухачі

Оцінювання студента відбувається згідно положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27.02.2019 р. протокол № 7 з табл. 1.

Таблиця 1

Співвідношення між національними оцінками і рейтингом здобувача вищої освіти

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
Відмінно	90-100
Добре	74-89
Задовільно	60-73
Незадовільно	0-59

Для визначення рейтингу слухача із засвоєння дисципліни **РДИС** (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи **РНР** (до 70 балів): **Р ДИС = Р НР + Р АТ**.

10. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки для самостійної роботи та підготовки до семінарських і практичних занять з дисципліни «Аграрна політика» 2019р.

2. Аграрна політика. Програма навчальної дисципліни для аграрних вищих навчальних закладів /Кваша С.М., Діброва А.Д., Жемойда О.В., Ладика В.І., Калетнік Г.М., Скидан О.В. – ДУ «Науково-методичний центр

інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта». – 2016. – 16 с.

3. Трофімцева О.В., Жемойда О.В. Українсько-англійський словник з аграрної політики. Україно-німецький агрополітичний діалог, 2015.

4. Чміль А.С. Методичні рекомендації щодо вивчення моделі AGMEMOD, Україно-німецький агрополітичний діалог; Національний університет біоресурсів і природоохористування України, 2019. 72 с.

11. Рекомендована література

Основна

1. Кваша С.М., Діброва А.Д., Жемойда О.В. Аграрна політика: навчальний посібник. – К.: Вид-во Ліра-К, 2018. – 388 с.

2. Аграрний устрій України : наукове видання ; за ред. Ю.О. Лупенка, М.Ф. Кропивка - К.: ННЦ «ІАЕ», 2017. - 72 с.

3. Розвиток аграрної політики України в умовах Євроінтеграції [Текст] : монографія / А. Д. Діброва [та ін.] ; За ред.: А. Д. Діброви, В. Є. Андрієвського; Національний університет біоресурсів і природокористування України. - К. : ТОВ "Інтердрук", 2014. - 568 с

4. Напрями формування пропозиції на ринку агропродовольчої продукції України: монографія / Жемойда О.В. - К.: ННЦ «ІАЕ», 2014 - 380 с.

5. Долаючи обмеження: засади адаптивних рішень та систем: [монографія] / [А.Д. Діброва та ін.]; за ред. А. Д. Діброви, В. Є. Андрієвського; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, Ін-т розвитку адаптивних систем Київ, 2020. 896 с.

6. Діброва А.Д., Чан-хі О.С. Регулювання ринку молока та молочних продуктів в Україні: монографія. – Чернівці: Технодрук, 2016. – 248 с.

7. Формування біоекономічного потенціалу сільського господарства України в умовах ризиків кліматичних змін /за ред. А.Д. Діброва; Національний університет біоресурсів і природокористування України. – Ніжин: Видавець – ПП Лисенко М.М., 2017. – 256 с.

8. Організаційно-економічний механізм відродження і розвитку меліорації в Херсонській області / за ред. Діброви А.Д., Андрієвського В.Є.; Національний університет біоресурсів і природокористування України; Інститут розвитку аграрних ринків. – К., 2017. - 350 с.

9. Vincent H. Smith, Ed., Joseph W. Glauber, Ed., Barry K. Goodwin, Ed. Agricultural Policy in disarray. AMERICAN ENTERPRISE INSTITUTE (AEI)/ 2018. 298 P.

10. Johan Swinnen. The Political Economy of Agricultural and Food Policies (Palgrave Studies in Agricultural Economics and Food Policy). 2018. 276 p.

11. John W. W. Mellor. Agricultural Development and Economic Transformation: Promoting Growth with Poverty Reduction (Palgrave Studies in Agricultural Economics and Food Policy). 2017. 280 p.

12. Kym Anderson. Agricultural Trade, Policy Reforms, and Global Food Security (Palgrave Studies in Agricultural Economics and Food Policy), Publisher: Palgrave Macmillan; 1st ed. 2016 edition. 370 p.

13. Мельник Л.Г. «Зелена» економіка (досвід ЄС і практика України у світлі III і IV промислових революцій). Університетська книга, 2018. 463 с.

14. Юрій Козак, Валерій Мацкул. Математичні методи та моделі для магістрів з економіки. Практичні застосування. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2017. 254 с.

15. Graham Redman. The John Nix Pocketbook for Farm Management: 49th Edition for 2019 Publisher: Agro Business Consultants Ltd, 2019, 300 P.

16. Henry C Taylor. Agricultural Economics Publisher: Wentworth Press, 2019, 334 P.

17. Ronald Kay, William Edwards, Patricia Duffy. Loose Leaf for Farm Management 9th Edition Publisher: McGraw-Hill Education; 9 editio, 2019, 496 P.

18. Аграрна політика: підручник / М. Й. Хорунжий ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2010. – 321.

19. Аграрна політика: практикум для студ. магіст. прогр. / М. Й. Хорунжий ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2012. - 257 с.

20. Аграрна реформа і політика в Україні: альтернативні погляди [Текст] / А. М. Малієнко, В. П. Ярмоленко. - Київ : Нічлава, 2017. - 166 с.

21. Економічний інтерес у розвитку аграрного виробництва: монографія / Саблук П. Т. -К.: ННЦ «ІАЕ», 2014.-356 с.

22. Перспективи розвитку вітчизняного аграрного сектору у зв'язку з підписанням Україною економічної частини Угоди про асоціацію з Європейським союзом / за ред. М.І. Пугачова. - К.: ННЦ ІАЕ, 2014. - 44 с

23. Кваша С.М., Григорьев С.О. / Сутність та особливості аграрного ринку. // Вісник ОНУ ім. Мечникова, 2016.Т.21. Вип.8 (50) -С.56-59.

24. Стратегічні напрями розвитку сільськогосподарського виробництва України (методичні підходи та розрахунки) / [Лупенко Ю. О., Месель-Веселяк В. Я., Грищенко О. Ю., Волосюк Ю. В.], за ред. Ю. О. Лупенка, В. Я. Месель-Веселяка. - К.: ННЦ „ІАЕ”, 2016. - 25 с.

25. Трансформація земельних відносин у сільському господарстві (аналітичний огляд) / Ю.О. Лупенко, О.В. Ходаківська. - К. : ННЦ “ІАЕ”, 2015. - 52 с.

Допоміжна

1. Закон України “Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року” № 2982-IV від 18 жовтня 2005 року.

2. Закон України “Про державну підтримку сільського господарства України” № 191-VIII від 12 лютого 2015 року.

3. Закон України “Про зерно та ринок зерна в Україні” №37-IV від 4 липня 2002 року із змінами та доповненнями.

4. Закон України “Про молоко та молочні продукти” № N 1870-IV від 24 червня 2004 року із змінами і доповненнями.
5. Діброва А.Д., Чебан І.В. Моделювання ринку рідкого біопалива в Україні //Економіка АПК. – 2018. - №12. – С.16-25.
6. Стратегічні орієнтири розвитку ринку зерна та механізму його регулювання / Діброва А.Д., Діброва Л.В., Крилов Я.О., Діброва М.А. // Економіка АПК. - 2019. - № 6 - С. 26-35.
7. Cheban I., Dibrova A. Creating conditions for the sustainable development of the liquid biofuel market in Ukraine // Біоекономіка та аграрний бізнес, №3, 2019. С.43-51.
8. Чебан І.В., Діброва А.Д. Стратегічні пріоритети формування та розвитку ринку біопалива в Україні на середньострокову та довгострокову перспективу. / І. В. Чебан, А. Д. Діброва // Економіка, управління та адміністрування. – 2019. – С. 35 – 41.
9. Dibrova Anatolii, Dibrova Larysa, Krylov Yaroslav, Dibrova Maksym. Strategic Directions for Development of Transport and Logistic Infrastructure of Grain Exports from Ukraine //Towards the Sustainability of Logistics in the Agri-Food Supply Chains, Poznań, 2019. – P.126-133.
10. Cheban I., Dibrova A. Development of liquid biofuel market: an impact assessment of the new system of support in Ukraine // Journal of International Studies, vol. 13. №1. 2020. P. 262-278. (база - Scopus). DOI: 10.14254/2071-8330.2020/13-1/17
11. Dibrova Anatolii, Dibrova Larysa, Krylov Yaroslav, Dibrova Maksym. Perspective development of the grain market and its regulation mechanism in Ukraine //Economic Sciences for Agribusiness and Rural Economy, Warsaw University of Life Sciences, №3. 2019, pp. 67–75. DOI: <https://doi.org/10.22630/ESARE.2019.3>
12. Dibrova A., Davydenko N., Nehoda Y., Titenko Z. Financial provision for competitiveness of agricultural enterprises // Intellectual Economics – 2020, Volume 14, Issue 1, 2020, Pages 67-75 (база Scopus). DOI: <https://doi.org/10.13165/IE-20-14-1-04>
13. Anatolii Dibrova, Liubov Pankratova, Iryna Cheban. Simulation of Agricultural Policy Scenarios Using the AGMEMOD Model. ICTERI 2020. Proceedings of the 16th International Conference on ICT in Education, Research and Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge Transfer. Volume II: Workshops. Kharkiv, Ukraine, October 06-10, 2020. P.471-486. <http://ceur-ws.org/Vol-2732/20200471.pdf> (база Scopus).
14. Anatolii Dibrova, Larysa Dibrova, Maksym Dibrova. Strategic Imperatives for the Development of the Grain Market in Ukraine //International Scientific Days 2020. "Innovative Approaches for Sustainable Agriculture and Food Systems Development". Conference proceedings. - Editors Elena Horská, Zuzana Kapsdorferová, Marcela Hallová. Nitra, Slovak Republic. 2020. – P.216-225. doi: 10.18515/dBEM.ISD.P01.2020.p024.
15. Davydenko Nadiia, Dibrova Anatolii, Onishko Svetlana, Fedoryshyna Lidiia. The Influence Of The Gross Regional Product On The Formation Of The Financial Potential Of The Region //Journal of Optimization in Industrial Engineering.

Volume 14, Issue 1 - Serial Number 29, Winter and Spring 2021, P. 177-181. DOI: 10.22094/joie.2020.677843 (база Scopus).

16. Dibrova Anatolii. Priority directions of development of export agrofood productions of Ukraine /Dibrova Anatolii, Dibrova Larysa, Dibrova Maksym //The Agri-Food Value Chain: Challenges for Natural Resources Management and Society». - Slovak University of Agriculture in Nitra, 2016. – P. 39-46. **(WeB on Science)**. DOI: 10.15414/ISD2016.S1.02

12. Інформаційні ресурси

<http://rada.gov.ua/>

<http://www.kmu.gov.ua/control/>

<http://www.dazru.gov.ua/terra/control/uk/index>

<http://wto.org/>

http://www.fao.org/index_en.htm

<http://www.usda.gov/wps/portal/usda/usdahome>